

Toholammin kunnankirjaston toimintakertomus vuodelta 2023

Toholammin kunnankirjaston toimintakertomus vuodelta 2023

Vuonna 2023 tapahtui jälleen kasvua sekä kirjaston käyttö- että lainaustilastoissa. Suurinta kasvua oli lasten- ja nuortenkirjojen lainausmäärissä. Vuoden 2020 lopulla käyttöön otettu omatoimikirjasto on laajentanut kirjaston aukioloaikoja huomattavasti ja parantanut kirjastopalveluiden saavutettavuutta.

Perustietoa Toholammin kunnankirjastosta

Toholammin kunnankirjastoon kuuluu sekä pääkirjasto että Sykäräisen sivukirjasto. Pääkirjastossa henkilökunta palvelee talviaikana kuutena ja kesäaikana viitenä päivänä viikossa. Omatoimikirjasto on rekisteröityneiden asiakkaiden käytössä aamuseitsemästä iltayhdeksään saakka. Vuoden 2023 alusta omatoimikirjaston aukioloaikaa aikaistettiin tunnilla asiakkaiden toiveesta. Sykäräisen koulun yhteydessä toimiva sivukirjasto on auki yhtenä aamupäivänä viikossa koulupäivinä.

Toholammin kirjaston kuuluu Anders-kirjastokimppaan. Anders-kirjastoihin kuuluvat lisäksi Halsuan, Kaustisen ja Lestijärven kunnankirjastot sekä Kannuksen ja Kokkolan kaupunginkirjastot. Yhteistyö kirjastojen välillä on tiivistä ja kirjastot järjestävät yhdessä esimerkiksi tapahtumia ja hanketoimintaa. Anders-kirjastoilla on yhteinen asiakasrekisteri sekä yhteinen Anders Finna -verkkokirjasto, yhteinen varausjono sekä yhteiset käyttösäännöt. Varaukset muista kimpan kirjastoista ovat asiakkaille maksuttomia ja varausten eli seutulainojen kuljetus kirjastojen välillä tapahtuu kerran viikossa.

Osan hankinnoista Anders-kirjastot kilpailuttavat ja hankkivat yhdessä. Näitä ovat esimerkiksi kirja-aineiston kuljetuspalvelu, kirjallisuuden hankintapaikat sekä e-aineistot. Yhteisten hankintojen kustannukset jaetaan tavallisesti kuntien asukasluvun mukaan.

Toholammin kunnankirjaston henkilökunta

Kaikilla Toholammin kunnankirjaston työntekijöillä on kirjastoammatillinen pätevyys. Vuonna 2023 Toholammin kirjastossa työskenteli kaksi kirjastovirkailijaa, informaatikko, sekä kirjastonjohtaja 50% työajastaan. Kunnan kulttuurisihteeri työskenteli kirjastotehtävissä 20% työajastaan.

Kaikki kirjaston työntekijät osallistuvat asiakaspalveluun sekä esimerkiksi kokoelmatyöhön ja tapahtumien järjestämiseen. Kirjastovirkailijat ja informaatikko huolehtivat myös kirjastoaineiston lainauskuntoon saattamisesta.

Kirjaston työntekijöillä on yhteisten tehtävien lisäksi myös omat painopistealueensa. Toinen kirjaston virkailijoista toimii kirjaston luettelointiasiantuntijana ja on mukana Anders-kirjastojen luettelointiyhteistyössä. Hänen tehtäviinsä kuuluvat myös aktiivinen kokoelmatyö sekä kirjastoaineiston korjaamiseen liittyvät tehtävät. Toisen kirjastovirkailijan vastuualueena on hakeutuva kirjastotyö ja kirjavinkkaustoiminta aikuisten ja senioreiden parissa. Kunnan kulttuurisihteeri osallistuu etenkin asiakaspalveluun, tapahtumien järjestämiseen sekä kirjastoaineiston käsittelyyn liittyviin tehtäviin.

Kirjaston informaatikon työtehtäviin kuuluu lasten- ja nuortenkirjastotyö: esimerkiksi kirjavinkkaus, kirjastonkäytön opetus ja tiedonhaun opetus sekä kirjaston tiloissa että kouluilla. Lisäksi lasten- ja nuortenkirjastotyöhön

kuuluu myös lukukerhojen toteutus sekä lukupiirin pitäminen yläkouluikäisille. Informaatikko osallistuu lapsille sekä nuorille suunnattujen tapahtumien suunnitteluun ja tuotantoon sekä kirjaston tiedottamiseen etenkin lasten- ja nuorten tapahtumien ja kirjallisuuden osalta. Muita informaation vastuualueita ovat kirjaston tilavaraukset ja sekä KanTo-kansalaisopiston lukupiirikirjojen kierrosta huolehtiminen.

Kirjastonjohtaja työskenteli vuonna 2023 Toholammin kirjastossa 50% työajastaan. Kirjastonjohtajan työtehtäviin kuuluvat pääsääntöisesti kirjastoaineiston valinta- ja hankinta, hanke-, tapahtuma- ja näyttelytoiminta, kirjaston viestinnästä ja päivittäistiedottamisesta vastaaminen sekä esimies- ja hallinnolliset tehtävät. Kirjastonjohtaja osallistuu kirjaston asiakaspalveluun ja kokoelmatyöhön etenkin kesällä ja loma-aikoina. Lestijärven kunta ostaa Toholammin kirjastosta kirjallisuuden hankintapalvelun. Puolet työajastaan kirjastonjohtaja työskentelee Toholammin kunnan viestintä- ja tiedotustehtävissä.

Laadukas kokoelma ja monipuoliset palvelut

Toholammin kunnankirjaston toiminta perustuu kirjastolakiin. Kirjaston tehtävänä on tarjota kuntalaisille pääsy aineistoihin ja kulttuurisäilytöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukuharrastusta sekä tarjota ohjausta ja tietopalvelua. Kirjaston tehtävänä on myös tarjota kuntalaisille tiloja sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Toholammin kirjastossa panostetaan ajantasaiseen kokoelmaan ja aktiiviseen kokoelmatyöhön. Aineistonhankinnassa otetaan huomioon sekä asiakkaiden tarpeet että kokoelman monipuolisuus. Muiden Anders-

kirjastojen kokoelmat ovat asiakkaiden käytössä maksutta, ja kaukopalvelun kautta voi tilata pientä maksua vastaan myös muiden yleisten ja tieteellisten kirjastojen aineistoa. Kirjaston asiakkaiden käytössä on myös sähköisiä aineistoja kuten e-kirjoja, e-lehtiä ja elokuvia. Kirjaston verkossa ja asiakaskoneilla on myös mahdollisuus käyttää ilmaiseksi MOT-sanakirjan maksullista versiota.

Kirjaston tilat ovat kuntalaisten aktiivisessa käytössä. Paikalliset yhdistykset voivat käyttää kirjaston monitoimitilaa maksutta erilaisiin kokouksiinsa ja tapahtumiinsa. Iltapäivisin monitoimitila on varattu lasten ja nuorten käyttöön, ja tilan käyttöaste on korkea: kirjaston monitoimitilan avainta lainattiin lasten ja nuorten käyttöön vuoden 2023 aikana yhteensä 276 kertaa. Kirjaston tutkijanhuonetta voi varata esimerkiksi hiljaiseen työskentelyyn. Kirjaston varattavista tiloista peritään tilavuokraa muilta kuin paikallisilta yhdistyksiltä.

Tietopalvelun ja digineuvonnan osuus kirjaston asiakaspalvelutyöstä on kasvussa. Moni kuntalainen tarvitsee apua ja opastusta erilaisissa sähköisissä palveluissa asioimiseen. Kirjaston tietopalvelu palvelee opiskelijoita ja aikuisopiskelijoita, jotka tarvitsevat aineistoa myös tieteellisistä kirjastoista ja tietokannoista.

Toholammin kirjaston tapahtuma- ja näyttelytoiminta

Toholammin kirjaston kaikki yleisötilaisuudet ovat avoimia ja maksuttomia. Tapahtumien painopiste on kirjallisuudessa ja lukemisharrastuksen edistämisessä. Lisäksi kirjastossa järjestetään yleishyödyllisiä, ei-kaupallisia tapahtumia.

Alla on poimintoja kirjaston tapahtumista ja näyttelyistä vuodelta 2023:

Lainan päivä 8.2.2023 ja kirjailijavieras Markus Ahokangas

Lainan päivää vietettiin kirjastossa viimeistä kertaa helmikuussa: jatkossa kirjastojen valtakunnallista juhlapäivää vietetään maaliskuussa. Vuoden asiakkaana palkittiin Juha Finnillä. Lainan päivänä kirjastoon kutsuttiin kirjailijavieras: toholampilaislähtöinen kirjailija Markus Ahokangas, joka kertoi toholampilaisista juuristaan, omasta polustaan kirjailijaksi sekä uusimmasta kirjastaan.

Tietoiskuja: Kotivarailta 14.3. Vestian kierrätysneuvontaa 23.11.

Keski- ja Etelä-Pohjanmaan Marttojen toiminnanjohtaja Tuija Biskop vieraili Toholammilla kertomassa varautumisesta ja kotivarasta. Vestian kierrätysneuvoja Suvi Kontio kertoi jätteiden lajittelustaja kierrätyksestä.

Paula Norosen kirjailijavierailu 20.4.

Kirjasto tarjosi kaikille alakoululaisille lastenkirjailija Paula Norosen vierailun. Illalla järjestettiin kaikille avoin yleisötilaisuus.

KanTo-kansalaisopiston kevätnäyttely 22.4. -5.5., Kivi- ja hopeakorunäyttely 29.4.

KanTo-kansalaisopiston kevätnäyttely järjestettiin Toholammin kirjastossa huhti-toukokuun vaihteessa. Esillä oli töitä ja taideteoksia erilaisilta kädentaitokursseilta sekä taiteen perusopetuksesta.

Taikalattia 4. - 13.5. ja 6.11. - la 11.11

Toholammin kirjastoon saatiin jälleen lainaksi suosittu interaktiivinen pelialusta Taikalattia. Taikalattiaa lainaa alueen kirjastoille alueellinen kehittämiskirjasto Vaasan kaupunginkirjasto. Lattia oli etenkin koululaisryhmien suosiossa, ja pelialusta siirrettiin pariksi päiväksi myös Sykäräiseen koululaisten ja ryhmäperhepäiväkodin käyttöön.

Anna Englundin kirjailijavierailu 24.5.

Kokkolasta lähtöisin oleva esikoiskirjailija Anna Englund vieraili kirjastossa kertomassa teoksestaan Lautapaltto.

Eino Leinon ja Runon ja suven päivän konsertti 7.6.

Lamppilaistaustainen valokuvaaja Juha Laitalainen esitti Eino Leinon runoihin säveltämiään ja sovittamiaan lauluja.

Suomalainen ruisleipä nyt ja ennen -näyttely 1. - 30.8.

Toholammin kirjastossa oli esillä Suomen maatalousmuseo Sarka tuottama kiertonäyttely. Keski-Pohjanmaan alueella näyttelyn logistiikasta vastasi K.H. Renlundin museo. Näyttelyyn saatiin lisäksi lainaksi esineistöä Pajamäen perinnekeskuksesta.

Kirjaesittelytilaisuus yhteistyössä Eläkeliiton Toholammin yhdistyksen kanssa 20.9.

Terttu ja Kari Hanhikoski kertoivat teoksestaan Kaustislainen tarina-arkku.

Valtakunnallinen huonekasviviikko ja -näyttely 18.-24.9.2023

Viikon aikana Toholammin kirjastossa oli pistokasvaihtoa sekä Niko Untisen viherkasvinäyttely. Niko piti viikon aikana tietoisukuja viherkasveista ja niiden hoidosta.

3.-29.10. Kannuksen kamerakerhon vuosinäyttely

Ikääntyvien yliopiston etäluennot 4.10. ja 15.11.

Toholammin kirjastossa otettiin kokeiluun Jyväskylän kesäyliopiston tuottamat Ikääntyvien yliopiston etäluennot. Luentoja näytettiin kokeiluluontoisesti syksyn aikana kaksi ja hyvän vastaanoton vuoksi luentoja päätettiin jatkaa seuraavanakin vuonna.

Tartu digiin 10.10.

Soiten organisoima Tartu Digiin- kiertue jalkautui Toholammin kirjastoon lokakuussa. Tapahtumassa esiteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hyvinvoinnin sähköisiä palveluita.

10.10. Jyri Paretskoin vierailu Kuusiston koululla

Toholammin kirjasto tarjosi Toholammin yläkoululaisille nuortenkirjailija Jyri Paretskoin vierailun.

30.10. Kirjavinkkari Susanne Mikkola

Toholammin kirjasto tarjosi kaikille toholampilaisille 4-6-luokkalaisille vierailevan kirjavinkkarin, draamavinkkari Susanne Mikkolan vierailun.

12.12. Kirjavinkki-ilta aikuisille

Kirjaston henkilökunta esitteli kiinnostavimpia lukuelämyksiä kuluneelta vuodelta.

Muuta toimintaa

Satutuokiot ovat perinteistä ja vakiintunutta lastenkirjastotoimintaa. Satutuokioita pitää sekä Toholammin kirjaston henkilökunta että toisinaan myös vierailevat sadunlukijat. Vuonna 2023 satutuokioita ja pöytäteatteriesityksiä järjestettiin myös Sykäräisen kirjastossa.

Lukukerhotoimintaa jatkettiin Toholammin kirjastossa myös vuonna 2023. Toholammin kirjastossa järjestettävä alakoululaisten lukukerho on yksi Lampin malli -hankkeen useista kerhoista. Lampin malli -hanke on saanut avustusta Opetus- ja kulttuuriministeriön Harrastamisen Suomen malli -hankkeesta.

KanTo -kansalaisopiston lukupiiri kokoontui perinteiseen tapaan Toholammin kirjaston tiloissa. Kirjasto osallistuu lukupiirin järjestämiseen huolehtimalla riittävän määrän lukupiirikirjoja kurssilaisille.

Toholammin Martat kokoontuivat kuukausittain kirjaston tiloissa kirjaston ja Marttojen yhteisissä käsityöilloissa.

Tilastotietoa vuodelta 2023

Toimintakertomuksen viimeisellä sivulla olevasta taulukosta voi tarkastella kirjastonkäytön ja aineistojen tilastotietoja vuosilta 2020–2023. Kaikkein kattavin tilastotieto Suomen yleisistä kirjastoista löytyy sivustolta <https://tilastot.kirjastot.fi/>. Sivustolla voi esimerkiksi vertailla Toholammin kirjaston lukuja valtakunnallisesti tai maakunnan tasolla.

Kirjastokäyntien määrä on noussut tasaisesti koronavuoden 2020 notkahduksen jälkeen. Vuonna 2023 kirjastokäyntejä oli Toholammilla 9,66 asukasta kohden. Koko maan keskiarvo oli 8,63 kirjastokäyntiä asukasta kohden ja Keski-Pohjanmaan keskiarvo 8,98.

Vuonna 2023 lainausmäärät kasvoivat valtakunnallisesti. Lainaus kasvoi myös Toholammilla ja vuonna 2023 kokonaislainaus oli Toholammin kirjastossa 17,68 lainaa asukasta kohden. Koko maan vastaava luku oli 15,01 ja Keski-Pohjanmaan 15,07. Etenkin lastenkirjallisuuden lainamäärät kasvoivat sekä koko maassa että Toholammilla.

Toholammin kirjaston tilat olivat vuonna 2023 jälleen ahkerassa käytössä. Toholammin kirjaston monitoimitilaa käytetään niin kirjaston omaan toimintaan kuin erilaisten yhdistysten kuten 4H:n, Toholammin reumayhdistyksen ja Marttojen toimintaan. Eniten kirjaston monitoimitilaa käyttävät lapset ja nuoret. KanTo-kansalaisopisto vuokraa toimintaansa sekä kirjaston monitoimitilaa että tutkijanhuonetta.

Omatoimikirjaston käyttö kasvaa tasaisesti. Uusia omatoimikirjaston käyttäjiä rekisteröidään jatkuvasti, ja vuoden 2023 lopulla omatoimiasiakkaita oli liki 400. Vuoden 2022 lopulla omatoimiasiakkaita oli

yhteensä 280. Omatoimikirjaston käyttöoikeudet on hankkinut 35% kirjaston asiakkaita.

Tilastotietoa Toholammin kirjastosta

Kirjaston käyttö	2020	2021	2022	2023
Kirjastokäynnit				
Vuodessa yhteensä	19 772	21 442	26 890	29 056
Käynnit / Asukas	6,52	7,23	9,2	9,66
Verkkokäynnit	8 730	10 069	10 872	13 662
Lainaus				
Kokonaislainaus	39 454	43 433	47 714	51 334
Lainat/asukas	13,01	14,64	16,4	17,68
Lainajia % asukkaista	35,44	32,7	36,4	38,79
e-lehtien käyttökerrat*	1 974	2 854	3 322	10 421
e-kirjojen käyttökerrat*	517	383	322	319
Kirjaston tapahtumat	5	37	37	41
Kirjaston näyttelyt	4	4	3	6

*Toholammin laskennallinen osuus koko kimpan luvuista

Kirjaston aineisto	2020	2021	2022	2023
Kokoelma yht.	33 947	34 844	34 600	34 652
Kirjat	29 618	30 342	30 037	30 175
Elokuvat	1 384	1 482	1 561	1 538
Nuotit	969	1 008	1 002	958
Musiikkiaänitteet	876	908	910	906
Muut äänitteet	774	783	770	759
Muu aineisto	326	326	325	316
<i>Lehdet</i>	2020	2021	2022	2023
Sanomalehdet	9	9	11	10
Aikakauslehdet	58	58	59	55
<i>Hankinnat</i>				
Kirja-aineistot	1 782	1 670	1 615	1576
Muut aineistot	273	219	170	78
<i>Poistot</i>	1 561	992	2030	1602